

*Szép, finom kis festett lemezeket
szedtünk ki a hulladékból*

Szávai István,

Szolnok

Aki a naplót írja: 47 éves, rendezett családi életű, biológia-rajz szakon végzett férfi, három egyetemista gyerekkel, szakképző iskolában szöveg szakismereteket tanító felelőssel. Húszegynéhány éven át általános iskolai rajztanár, négy éve mellékfoglalkozásban egy magánfenntartású művészeti iskola igazgatója, szeptember óta ugyanitt főállású igazgató. Mivel a fenntartó elvégez szinte minden igazgatói teendőt, egyelőre inkább pedagógiai szaktanácsadó¹. A későbbiek megértéséhez tudni kell, hogy heti két nap délutánján még tartok művészeti iskolai órákat volt iskolámban, nem szakadtam ki teljesen az ügyekből. Az igazgatóval, kollégákkal baráti kapcsolatban vagyok, így pl.

teljesen természetes volt, hogy továbbra is részt veszek az őszi akadályversenyen, vagy más iskolai rendezvényeken. Elnöke, egyszemélyes ügyintézője vagyok egy évi 3-400 000 Ft-os pénzforgalmú linómetsző egyesületnek, ahová általános és középiskolások járnak. Képviselője és hasonló módon egyszemélyi mindenese egy vizuálpedagógiai programnak, amely mögött több intézmény is áll. (Megyei Ped. Intézet, Szakképző Iskola, Metszőkör Egyesület, Széchenyi körúti Általános Iskola Alapítványa) A Szolnoki Művésztelepért Alapítvány Kuratóriumi tagja, ami mostanában komoly munkát jelentett. Megyei vizuálpedagógiai szaktanácsadó, és időnként mindenféle belső és külső kényszereknek engedve: pedagógiai publicista.

Ha ezt a naplót tavaly kellett volna írnom – amikor teljes óraszámomban tanítottam rajzot az általánosban, másik teljes óraszámomban a művészetiben, mellette meg – igaz, erős takaréklángon – folyt mindaz, ami ma a teljes munkaidőmet teszi ki, egészen másképp, másról szólt volna az írás. Rettenetesen sűrű napokat éltem meg akkor (lásd pl. Sári esetét – *a napló után következő írásban – a szerkesztő megj.*), amiket csak annak tudatában mertem vállalni, hogy ez az utolsó évem, jövőre jön az idill, a művészeti iskola vezetése, az elmélyült elméleti munka.

A holnapi nap teljesen átlagos „fizikai” munkanapnak ígérkezik. Vannak „szellemi” munkanapjaim, amikor egész nap a számítógép előtt ülök, és jó esetben valóban szellemi munkát végzek, azaz dolgozok a Vizuálpedagógiai Kapcsoskönyv című programon, rossz esetben irodista segédmunka, képek szkennelgetése, oldalképek szerkesztése, vagy ami a legrosszabb: egy új operációs rendszer problémáinak a kivédése. (Most épp a Win. 95–98 átállással küszködöm.) A fizikai nap eszközkészítést, anyaggyűjtést, kipostázást vagy – ami épp holnapra várható – szervezkedést jelent. Ha nem pont a csütörtököt jelölte volna ki a sors, kissé lazább napom is kerekedhetett volna, keddenként például hatkor letelik a munkaidőm, és filmklubba megyünk a feleségemmel.

No, de hát: csütörtök.

Reggel hatkor kelek.

Irodám egyelőre a dolgozószobám. Ennek persze története van. Áprilisban a város döntött az egyik lakótelepi iskola bezárásáról. A döntésnek ugyan senki nem örült, végre kialakulhatnának a normális 16–18 fővel működő osztályok, megszűnhetne a tanítás a szertárakban, ebédlőkben, ehelyett maradnak a harminc fő fölötti csoportok, meg a nulladik órák. Főleg akkor nem örül az ember, ha látja, mi mindenre megy el az iskolabezárással megtakarított pénz. No, de hát nem vagyunk „kompetensek” az ügyben, ha megürül egy iskolaépület, béreljük benne két termet a művészeti iskolának, meg nekem egy irodát. Ami persze egyúttal archívum, könyvtár és a Vizuálpedagógiai Kapcsoskönyv projekt kutatóhelye is lenne.² Józan ésszel ugye arra gondolnánk, hogy a bezárással egy időben az épület további sorsáról is döntenek a képviselők, kapunk is egy ígéretet: szeptember végén költözhetünk. Összedobozoltam tehát a szertáram, szaktermem átköltöztetendő részét, kellett a hely az utódoknak, aztán persze lelassult a dolog, új és új elképzelések merültek fel, új és új határidőkkel, folyt az aktatologatás, most úgy néz ki, jövő március végén költözhetünk, de az eddigi ügymenetet elnézve még ez sem a végleges határidő. Ha egy kertészfaluban megüresedne egy fűthető palántanevelő, és sorban állna tíz igénylő, nem létezik, hogy egy hét múlva ne lenne új gazdája.

Reggeli után e-mail postabontás, majd a napi teendők számbavétele. Csak a napló kedvéért írom ide az íróasztalon heverő összes munkát, minden részletezés nélkül:

Elkönyvelendő számlák a Metszőkör Egyesületnek. Fényképek, amikhez szövegeket kell még írni. Művészeti iskolai fotókat, rajzokat, Béla textilnyomatos monotípiáit, meg Hidden Woods munkáit, Lovasi meg a „Mi a haza?” szövegeket is szkennelni kellene, meg persze Recognitával szöveggé alakítani. A szabolcsi túra képei is katalogizálásra, visszaküldésre várnak, Koncz Kata tollrajza eszembe juttatja az egér-ceruzát, venni kellene egyet, rézkarclapító hengernek utánatelefonálni, egy Word guru neve, telefonszáma, hátha tud valamit mondani a csatolási gondokra (A Win 98-ra áttérve újra kell szerkeszteni a tanári kézikönyvet. Ami ma a számítástechnikában történik, az sajnos még az őskor, resztlí resztlí hátán. Semmi nem kompatibilis, minden recseg-ropog.), Microsoftéknak is küldeni kellene két CD-t, az sem teljesen elképzelhetetlen, hogy ők is tudnak mondani valamit. Ki kell venni az új fotókat. Egy üveges címe, jó lenne lejárni a Borovi – üveges – bútorgyár – szakiskola körutat a rendőrségi képíráskészítés ügyében. (Két szép új épületet kapott a megyei és a városi rendőrkapitányság, csupa üveges fal, nekünk meg itt áll a sok ezer linó. A faipari vállalat adna képkeretlécet, az üvegesek üveget, a szakképző iskola tanulói kereteznének.) Kikészítve a bélyegző, számlatömb, el kell vinni a Csatornaműnek a nyomatokat. Az élő népzenei koncertsorozatra invitáló prospektust kidobom, reménytelen a dolog. Erről eszembe jut a Művésztelep ügy, referálni kellene a humán főosztálynak, beszélni a Damjanich Múzeum igazgatójával. Ferenczy Tünde levelére is válaszolni kéne, véglegesíteni a művészeti iskolai névsorokat, prospektusok, amikből címeket kellene betenni a Kapcsoskönyvbe. Két riport, egy anyagiilkos lány meg egy rablógylkos felnőtt szövege, még megemésztetlen. Begépelésre várnak a megyei továbbképzés résztvevőinek címei, na meg a kunszentmártoni tantervek. És ezek csak az íróasztalon lévő maradékok.

Nézzük az aktuális fájl egyéb intéznivalóit! Először megörülök, mert üres az aktuális könyvtár, aztán rájövök, hogy HTML formátumra van állítva a kereső, ahogy visszaállítom Word dokumentumra, rögtön előugrik az „intezni.doc”.

Ami az előbbi felsorolásból kimaradt:

Könyvtári tartozás rendezése. Iskolai leltár. Művészeti iskolai beszerzési terv. Könyv, linókészlet, CD-megrendelések. Levél Somogyi Győzőnek. (Ez utóbbi már vagy hat éves bejegyzés. Hat éve készülök küldeni neki egy csomagot, de valami mindig hiányzott hozzá.) Tanulmányt kért a Képzőművészeti Filmszemle szervezője, gyermek és képzőművészet témában, ki kell dolgozni a Kapcsoskönyv ide vágó bekezdését. Cikket kellene írni a művészeti iskolák helyzetéről, meg egy nyílt levelet a leendő kollégákhoz.

Két hét munka lenne, ha nem kellene folyton ingáznom az iskola és a dolgozószoba között.

Először bekönyvelem a számlákat, aztán belenézek a Nemzeti Szakképzési Intézet módszertani gyűjteményébe. (Írták: V. és R. Bernet) Negyedórányi felületes átlapozás után a rettenetesen zavaró helyesírási hibáktól eltekintve – jobb helyeken ezért fejek hullanak, ha egyáltalán megtörténhet ilyesmi jobb helyeken – korrekt kis munkának tűnik. A hipermarket-prospektusok pedagógiai megfelelője, alkalmas bevezetés a pedagógiai elmélettől még érintetlen gyakorló kollégák számára a megfelelő alapmotívált-sággal rendelkező tanulók tanítására. Csak hát amíg ezt az alapmotívált-ságot eléri! Jó

néhány kolléga fogja indulatosan lecsapni a kis gyűjteményt. Cédulák, táblázatok, papírok! Neki nincs papírja, hogy cédulákat csináljon, ha bemegy az irodába kérni, kinevetik, örüljön, hogy van kréta, közben meg látja, hogy szerelik ám be az újabb, több százezret érő számítógépet. Persze neki sincs igaza, de ezt most hagyjuk, elkészítem a napi tervet. Reggelente általában írok egy kis cetlit, mit milyen sorrendben lehetne legcélszerűbben intézni.

Telefon a bútorgyárba, mikor mehetek? Ehhez igazítom majd a többi munkát. Foglalt, míg próbálkozom, pár percet Tamás Gáspár Miklós vesz el, a rasszizmusról beszél a tévében. A bútorgyár örömmel vár, régi focista cimborá a vezető. Na, akkor indulás. Beugrom az iskolába a nyomatokért, a nyolcadikosoknak lenne órája a rajz teremben, de csak kilencen vannak, a többi nyílt napra ment a Tiszaparti Gimnáziumba. Kikérem őket. Hárman a barkácműhelybe mennek vésőnyeleket gyártani. Egyik esztergályozza a seprűnyél darabokat, másik csiszolókoronggal simítja a végeket, harmadik előfúr a pengéknek az állványos fúróval. Négyen beülnek a kocsiába. (A maradék három megy hógolyózni.) Csak úgy közbevetőleg: nem a hógolyózó helyért tolongnak. Az esztergálás kívánatosabb történet. (Sajnos nem lehet a maradék hármat is beengedni, sokéves tapasztalat, hogy akinek nincs munkája, az elkezd hülyéskedni, egymást hátráltatják, balesetveszély, elrontott nyelek.)

Megint felrémlik egy régi álmom. Olyan technika terem, amiben elvégezhető mindaz a barkácmunka, ami egy jól felszerelt garázsban elképzelhető. Képeket keretezhetnek, könyvet köthetnek, kiségeket szerelhetnek a technika fakultációra jelentkező gyerekek. Egy ilyen műhellyel a háta mögött persze a technikatanár is megtalálhatná a maga vállalkozási lehetőségeit.

Elmegyünk a Csatornamű Vállalathoz, a gyerekeket leültetem a titkárságon, szétrakják a prospektusokba a nyomatokat, én meg felmegyek kiállítani a számlát. Negyven-ezer forintot kapunk a vállalat két épületét ábrázoló kétezzer linómetszetért.³ Ezzel a két gyermekmetszettel a prospektus kiugrik kicsit a hasonló kiadványok sorából, aki

kinyitja meglepődik, és ez a meglepetés már piaci előny lehet. Apróság, de néha ez hat. Több vállalatvezető elmondta már, hogyan szórja olvasatlanul a papírkosárba a prospektusokat, de ha előkerül belőle valami különlegesség, akkor már átfutja, megjegyzi. Fél tíz után, épp szünetben érünk vissza az iskolába, gyerekek vissza az órára.

Apróságok, de gondoljuk csak végig, mi történt itt, hogyan lehetne ezt formalizálni, az iskolai ne-

Ki kell várni azt a pillanatot, amikor a kis fickó maga kezd el érdeklődni a titkok iránt.

velési terv részévé tenni? Annál is inkább végig kellene gondolni, mert amikor annak idején az iskola kidolgozta a minőségi bérek elosztásának szempontrendszerét, én a huszonöt pontból talán hatot ha kaphattam volna. Pedig hát abban az időben szinte az iskolában aludtam. Azon túl, hogy elméleti munkát végeztem, alig volt olyan pontja az iskolának, amihez ne lett volna valami közöm, év tanára cím, a gyerekek a rajz tantárgyat a 4-5. legfontosabb tantárgyként nevezték meg, csak hát ha az iskola a két-három valóban élő műveltségterület jellemzőit szerette volna az értékrendjébe beépíteni, az igencsak felborította volna a belső erőviszonyokat. Egyszerűbb volt legyinteni egyet, és beismerni: „Hát igen, ez a szempontrendszer a minőséget nem tudja érzékelni.”

Indulás a bútorgyárba.

Szép, finom kis festett lemezeket szedünk ki a hulladékból, ezer forintot fizetek, tízszeresét éri. A gyárral szemben a kórház, beugrok Z.-hez. Harmincéves, de csak most diplomázott kolléga, két hónap munka után került a pszichiátriára. Félállásban az általános, másik félállásban a művészeti iskolában kezdett tanítani, érzékeny, hagyományos plein-air festészetet művelő szelíd, derűs fiú. Hirtelen csöppent be egy nehéz élethelyzetbe. Megpróbálta átadni a gyerekeknek rajz- és festésszeretetét, kedvesen, szelíden próbálta vezetni az óráit, aztán jött egy ügyetlenkedő stílusváltás, ami némely osztályban bejött. Másutt kevésbé. Összességében az osztályok néhány ponton kifogásolták ugyan az óravezetési stílusát, más dolgokban viszont elismerték, hogy többet nyújt, mint én. Az egyik osztály pedig, amely tavaly igen nehezen viselte az órák fegyelmét, kifejezetten örült a váltásnak. Délután a művészeti iskolában már sikeresebb volt, a gyerekek először ugyan itt is próbáltak visszaáramlani hozzám, de néhány hét alatt megszerették az általa vezetett hagyományosabb rajzoló-festő órákat. Nehéz egyelőre tisztán látni, mennyiben járultak hozzá a munkahelyi problémák ahhoz, hogy egy fájdalmas magánéleti eseménytől kikészült. Mivel édesanyja ápolónő, gondolom kézenfekvő volt, hogy orvosi segítséget kérjenek. Most nyugtatókkal fekszik, orvosa szerint egyelőre még nincs itt az ideje a történetek feldolgozásának.

Régen tervezem, hogy írok egy nyílt levelet a főiskolai módszertan tanároknak, szakvezetőknek, leendő kollégáknak, mit kellene tudniuk későbbi pályájukról. Most már nem halogathatom tovább. Ha Z. nem tud váltani, ő lesz a harmadik kolléga, aki így vagy úgy „kibukik” mellőlem, és ezt az sem menti, hogy a másik hárommal viszont egészen jól tudtam együttműködni. Attilának könnyebb volt, ő itt volt gyakorló hónapos, tudta, mire készüljön. Egy olyan szakterem, ahol minden eszköz rendelkezésre áll szinte bármilyen tanterv tanításához, igen nagy szakmai kihívást jelent egy pályakezdőnek. Itt nem lehet a tárgyi körülmények hiányára fogni a kudarccokat.

A kórházból a Borovi Fenyőhöz megyek. Faipari vállalat, a főnök lányát tanítottam. Az üzem családi vállalkozás, a feleség a főkönyvelő. Nagyon kedves, derűs, lendületes emberek, mindketten közgazdasági egyetemet végeztek, lányuk már ötödikes korában természetesnek tartotta, hogy maga is beáll majd a vállalkozásba. Mivel János is régi focista, otthagytam Kukorelly foci novellájának másolatát. Összeszedek egy csomó képeretnek való lécet, sok olyan van, amit csak méretre kell vágni, hátul bemarni az üveg helyét, meg oldalt lelakozni. Kapok javítófestéket is, az apróbb hibák átfestésére. Bolti áron számítva már legalább százezer forint hever a kis Ford Fiesta lehajtott hátsó ülésén. Visszafelé beszaladok a MOL fotósához, Danka Istvánhoz, visszaviszem tércsalás

makettjét, megbeszélem a csak dián lévő szemléltető képek szkennelését. Beugrom az üvegesekhez, néhány négyzetméter hulladéküveg van, még nem hozom el, de jobb észben tartatni velük, nehogy kidobják.

Jövök át a városközponton, Tanexpo, ide csak be kell ugrani. Deák Péterrel futok össze, a Gyermekotthon kézműves műhelyét vezeti, írni kell majd róla egy jellemzést, felterjesztik valami kitüntetésre. A legjobb helyre kerül. Az egyik standon Mag Melinda falmászó klubot hirdet. Kedves régi tanítvány, kis beszélgetés, mi van veled, mi van velem. Inkább csak örülünk egy kicsit egymásnak. Nem elevenítünk fel régi emlékeket, noha lenne mit. Vele is megesezt néhány rossz vita, lázadozott, kerülő utakat keresett, megsértődtem, megbeszéltük, zajlott a kis külön történetünk az osztályélet mögött, ahogy mindig zajlanak a párhuzamos történetek, némelyik gyereknél ez a történet csak néhány mondat, egy-egy tekintetváltás, másokkal órákon át tartó beszélgetés, nyomtatás közben.

Rossz viták? Rossz történetek? Rosszak, mert rossz terepen estek. Az órák időnként mellétaláltak, mert nem csak a konkrét osztály szükségleteinek kielégítését, a konkrét helyzet megoldását célozták. Messzebbre tekintettek, szerettek volna általánosabb érvényre szert tenni. Mondjuk akkor is alternatív feladatokat kínáltam, amikor valamivel jobb lett volna egy kijárt ösvényen elindulni. Nagyobb baj volt, hogy gyakran acélsarkantyút próbáltam szerelni az elnyűtt kis tornacipőkre, azaz a gyerekek technikai tudását messze az érzelmi tudásuk fölé fejlesztettem. Elsajátítottak egy nyelvet, amin nemigen volt mondanivalójuk – amit mondani szerettek volna, ahhoz más nyelvre lett volna szükségük. Szaknyelvre fordítva: komplex, drámapedagógiai alapú, GYIK műhely szemléletű munka helyett egy képzőművészeti szakműhely tanoncaivá tettem őket. Megvoltak az indokaim persze, heti egy-két órában nagyon nehéz átírni az osztályok értékrendjét, viselkedésmódját, nagyon veszélyes megnyitni az érzékeny gyerekeket, csak módjával szabad araszolni. A játszókban, huzavonákban persze azért végül csak elmélyültek a kapcsolatok, így utólag meg már meg is szépülnek.

Beálllok az iskola elé, néhány napközissel felpakolunk a kézműves szertárba. Fenn az új rajztanár kolléga, Danka Attila épp befejezte a munkát a kézilehúzóval. Emléklapot nyom, most metszett épp egy kis ablakot a vágóléniákkal. Nagyon szép, precíz munka, grafikában jóval erősebb lehet nálam. Nyolcadikos lányok áramlanak be, udvarolnak neki teljes gőzzel. Kedves, derűs életkép. Viháncoló, jókedvű serdülő lányok között pakolászik egy kissé zavart, de érett, komoly madarász – festő – grafikus fiatalember, akinek már csak némi módszertani kultúrát kell magára szednie, hogy ne kelljen emelt hangerővel vezetni az óráit.

Fél kettő körül indulok haza, ahogy tolatok ki a kocsival, kis alsósok sorakoznak az autó mellé. Afféle bátorságpróba, ki mer közelebb állni. Nem zavarja őket a kocsisáros oldala, lökdösik egymást, csoda, hogy egy lábon sem gurul át a kerék. Aztán meg hátrafutnak, és ijesztgetve ugrándoznak elélem. Elképesztő, mennyire nem működik az önvédelmi reflexük. Amikor egy óra múlva jövök vissza, néhány nagyobb gyerek megy át az úton, az egyik jó messziről szembefordul az autóval, fenyegető testtartással megáll, aztán tovább megy. Erős a gyanúm, hogy jó néhány oktanul megvert gyerek története kezdődött ilyen idétlenséggel.

Gyors kis száraz ebéd, ma nincs időm főzni. (Amíg itthon van az irodám, egyszer-

Nincsenek itt a legrosszabb és a legjobb pillanatok, nincs itt az eltorzult arccal ordító tanár, a felpofózott gyerek, és persze hiányoznak azok a pillanatok is, amelyek szintén belénk égtek, mert nagyon közel jutottunk az üdvösség kapujához, de hát az ember ilyenkor nem kapkod kamera után.

rűbb, ha én főzök. Már ha főzésnek lehet nevezni azt a félórányi ténykedést, aminek rendre krumplipaprikás, palacsinta, lángos stb. a vége. Pedig hát ugye mint rajztanár – „Gyerekek, a rajztanár a világ legokosabb embere, mert mindenhez ért. Tud üveget vágni, asztaloskodni, hegeszteni, menetet vágni, zárat szerelni, szobát festeni, és mivel a makettezés is szobrászati műfaj, a makettkészítés pedig a világ újragyártása, hát ezért aztán mi valóban isten unokái vagyunk.” – egészen korrekt ételeket is tudnék főzni.⁴⁾

Ebéd után helyettesítem Z.-t. Jövő héttől veszi át a csoportot az új tanítónő. Felvetődött ugyan, hogy hónap végéig is helyettesíthetnék, de akkor a szülők esetleg azt éreznék, hogy négy hónapon belül három tanára is volt a kis másodikosoknak. Nem tartok „erős” foglalkozást, azon a határon lavírozok, ahol a gyerekeknek még élmény ugyan, ami történik, de nem teszi túl magasra a mércét a visszatérő „rendes” tanárnak. „Kapj el” – majd „Gubanc” játék után takarásos helyzeteket feszegető élményrajz jön. Jó kis munka, de sokat kell alakítani a viselkedéseken. Előző héten még kissé vendégként viselkedtem, most már határozottabban vezetem a csoportot. Elejét veszem a fiú-lány elkülönülésnek, kezdem kialakítani az eszközhasználat, legfőképp pedig a művészeti iskolai együttlét elemi szokásait. A munkák nem rosszak. Elég szegényes a szertár eszközkészlete, jövő héten be kell szerezni annyi alapeszközt, amennyi az egyszerre tartott órák igényeit kielégíti. Most látom csak, milyen fontos lenne mindenütt kialakítani a délelőtti órákon is a belső felszerelések használatát. Amikor a művészeti iskolát beindítottuk, egyszerre tudtam a délelőtti tanár, a megyei szaktanácsadó és a művészeti iskolai vezető fejével gondolkodni. Sikerült egy olyan szerencsés kompromisszumot kötni önmagammal, amivel mindhárom énem jól járt. A művészeti iskola persze jobb szeretne kihúzódni az általános iskolákból, egy Szolnok méretű városban fenn lehetne tartani egy független intézményt, de még reménykedem, hogy az iskolai rajztermeket is feljavíthatjuk a művészeti iskolai tantervi követelményeknek megfelelő szaktermekké,

a délelőtti órák pedig afféle előkészítőkké változtathatók. Hosszú távon szeretnék elérni, hogy minden iskolában két rajztanár legyen, akik elosztják maguk között mind a délelőtti, mind a művészeti iskolai órákat. Különbözően kialakul a leharcolt délelőtti és a kiemelt helyzetű délutáni iskola élesen elkülönülő két világa.

Helyettesítés után rövid beszélgetés a Fiumei úti iskola rajztanárnőjével. Egy pályázaton nyert 800 000 Ft-ot az iskolának, ebből célprémiumként felvehetett bruttó nyolcvanezret. Ő is a lakótelepen lakik, velem jön haza. Kiszáll a boltból, vesz valamit a családnak az örömhír mellé, én megyek haza. Vacsora után megengedek magamnak egy kis játékot, behívom az autóverseny programot, de már túl fáradt vagyok, folyton nekisodródok a falnak, kilépek. Megint postabontás, telefon a művésztelep ügyében, majd igazítgatok egy leadandó cikkeken. Ehhez persze folyton új fájlokat kell megnyitni régi szövegeket keresve, s ha már ott vagyok, azokon is igazítok valamit. Fél kilenc körül úgy döntök: letelt a munkanap.

Általában havonta-kéthavonta kerül sor ilyen gyűjtő körútra.

Nem volt saját óráim, tehát teljesen kimaradtak az aktuális szakmai és emberi történetek, gyerekek, képek. Nem tudom, mennyire derült ki a nap lejegyzéséből, hogy a sorok írója azt az életet éli végre, amit mindig is szeretett volna. S ha lett volna bátorsága, egy Ancsel Éva idézettel kezdte volna a naplót: „– Miért olyan szomorú? – Mert boldog vagyok.”

¹ Ennek megértéséhez tudni kell, hogy az iskolatulajdonos egy kis falusi iskola igazgatója, a tantestület kulcs-embereivel pedig tízegynéhány éve vagyunk baráti és persze munkakapcsolatban, ez a felállás teszi lehetővé, hogy egyelőre szinte minden energiámat a programfejlesztésre, az iskola elvi megalapozására fordíthatom.

² A Kapcsoskönyv szerkesztésekor képek ezreivel dolgozom, ehhez bizony tárolók kellene.

³ Nagyon fontos a későbbi üzletmenet szempontjából, hogy vállalt szolgáltatásainkat teljesen olajozottan működtessük. Egy profi vállalatot nagyon tudja bosszantani az amatőrködés. (A kétezer nyomatot egyébként két délutáni műszakkal nyomtuk meg az óránként hatszáz nyomatot készítő Liberty tégelysajtonkkal. A négy nyomtató gyerek ezer-ezer forintot kapott a munkáért, a papír tizenkétezerbe került, a tiszta bevétel huszonnégyezer forint volt.)

⁴ E tárgyban lásd még Esterházy Péter: Petőfi a légtornász. Másrészt pedig: sokszor kaptam meg, hogy nekem könnyű, otthon nyilván nem én viszem a háztartást. Hát tagadhatatlan, hogy sok mindenben kivételes a helyzetem, két percre van a munkahelyem, itt van mögöttem Szolnok, mindenütt ismerősök, volt tanítványok, de a háztartás terheit szigorúan megosztva hordjuk.

EZEN A NAPON a BUX-index több mint száz ponttal nőtt, éves csúcsot döntve. A legdörzsöltebb alkuszokat, brókereket, a legöregebb, már harmincon felüli tőzsderekákat, a legszemfülesebb tőzsdecá-pákat is meglepve. Csütörtökön 7587,16 ponton zárt a tőzsde. New Yorkban a lélektani 11 000 pont fölé került. Megdobogtatva minden részvényes szívét, hogy aztán másnap egy szolid eséstől ismét kiegyensúlyozódik a világ.